

Zaak C-217/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

4 april 2023

Verwijzende rechter:

Verwaltungsgerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

28 maart 2023

Verzoekende partij tot *Revision*:

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl

In tegenwoordigheid van:

A N

Voorwerp van het hoofdgeding

Asielprocedure – Groep met eigen identiteit – Afwijkend – Familie als sociale groep

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzingsbeslissing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

Moeten de bewoordingen „de groep in het betrokken land een eigen identiteit heeft, omdat zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd” in artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in

aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (herschikking), aldus worden uitgelegd dat een groep in het betrokken land slechts een eigen identiteit heeft indien zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd, of moet het bestaan van een „eigen identiteit” onafhankelijk en los van de vraag of de groep in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd, worden onderzocht?

Indien volgens het antwoord op de eerste vraag het bestaan van een „eigen identiteit” onafhankelijk moet worden onderzocht:

2. Volgens welke criteria moet het bestaan van een „eigen identiteit” in de zin van artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU worden onderzocht?

Ongeacht het antwoord op de eerste en de tweede vraag:

3. Moet bij de beoordeling of een groep in de zin van artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU „in haar directe omgeving” als afwijkend wordt beschouwd, rekening worden gehouden met het perspectief van de vervolger of van de omgeving als geheel of van een aanzienlijk deel van de omgeving in een land of in een deel van het land?

4. Volgens welke criteria moet worden beoordeeld of een groep wordt beschouwd als „afwijkend” in de zin van artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU?

Aangevoerde Unierechtelijke bepalingen

Richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (herschikking)

Aangevoerde nationale bepalingen

Asylgesetz 2005 (Oostenrijkse asielwet; hierna: „AsylG”)

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 A N, de betrokkene, is een Afghaanse onderdaan die op 4 november 2015 in Oostenrijk internationale bescherming heeft aangevraagd op grond van de asielwet van 2005.
- 2 De betrokkene rechtvaardigde deze aanvraag met het argument dat hij in Afghanistan werd vervolgd op een wijze die relevant is voor het asielrecht, omdat

hij door de neven van zijn vader werd bedreigd met bloedwraak. De achtergrond van de bloedvete was dat de vader en diens neven ruzie hadden om een stuk grond. In verband met deze ruzie werden de vader en een broer van de betrokkene al gedood.

- 3 Het Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (federale vreemdelingen- en asiendienst, Oostenrijk; hierna: „Bundesamt“) heeft deze aanvraag bij besluit van 21 juni 2017 afgewezen en een terugkeerbesluit tegen de betrokkene uitgevaardigd. Het Bundesamt ging ervan uit dat het vluchtverhaal van de betrokkene geconstrueerd en bedacht was, en dat hij alleen naar Oostenrijk was gekomen vanwege een verlangen naar economische en sociale verbetering.
- 4 Tegen dit besluit heeft de betrokkene beroep ingesteld bij het Bundesverwaltungsgericht (federale bestuursrechter in eerste aanleg, Oostenrijk).
- 5 Het Bundesverwaltungsgericht heeft het beroep toegewezen, maar zijn uitspraak is door het Verwaltungsgerichtshof (hoogste bestuursrechter, Oostenrijk) vernietigd. Ook de tweede uitspraak van het Bundesverwaltungsgericht werd door het Verwaltungsgerichtshof vernietigd. In zijn uitspraak van 26 juli 2022 heeft het Bundesverwaltungsgericht het beroep opnieuw toegewezen, de betrokkene de status van asielgerechtigde toegekend en vastgesteld dat hij aldus van rechtswege de vluchtelingenstatus heeft.
- 6 Het Bundesverwaltungsgericht heeft vastgesteld dat de betrokkene een Afghaanse onderdaan is, bij de Pathanen hoort, de soennitische islam belijdt en afkomstig is uit Laghman. Zijn vader had een stuk landbouwgrond gekocht van diens neven, maar die hebben later beweerd dat het slechts om pacht ging. De vader heeft geweigerd het terug te geven en heeft zich tot de dorpsoudsten gewend om het conflict op te lossen. De neven hebben ook ten overstaan van hen beweerd dat zij het stuk grond slechts hadden verpacht, en hebben de vader bedreigd. De volgende dag werden de vader, de broer en de betrokkene op het betreffende stuk grond beschoten. De betrokkene is weggelopen en naar een oom gevlucht. Deze heeft de betrokkene en de rest van het gezin naar Kaboel gebracht en vervolgens met de dorpsoudsten de begrafenis van de vader en de broer georganiseerd. Later werd het huis van het gezin van de betrokkene in brand gestoken en hebben ze vernomen dat hij gezocht werd. Daarop heeft de oom geregeld dat de betrokkene kon vluchten, en heeft hij diens gezin opgevangen. Later zijn de oom en het gezin echter eveneens naar Pakistan gevlucht.
- 7 De betrokkene was dus betrokken bij een bloedvete in de staat van herkomst, zodat hij bij terugkeer naar zijn dorp rekening moest houden met geweldpleging en zelfs moord door de neven van zijn vader. Indien hij zich in andere plaatsen zou vestigen, zou een dergelijke dreiging weliswaar waarschijnlijk niet aan de orde zijn, maar door de huidige situatie in Afghanistan was het voor de betrokkene niet meer mogelijk om daar voet aan de grond te krijgen en een leven zonder onnodige ontberingen te leiden.

- 8 Juridisch gezien stelt het Bundesverwaltungsgericht vast dat vervolging op basis van een van de in het Vluchtelingenverdrag van Genève genoemde gronden die uitgaat van een privépersoon of privégroepen, relevant is voor het asielrecht wanneer de staat niet bereid of niet in staat is deze vervolgingen te voorkomen. Bloedwraak is relevant in de asielprocedure, aangezien het behoren tot de sociale groep van de „door bloedwraak bedreigde leden van de familie” moet worden bevestigd indien de wraakacties louter op grond van de familiebanden met de rechtstreeks getroffen persoon moeten worden gevreesd. De betrokkene wordt alleen vervolgd vanwege zijn verwantschap met zijn vader en kan niet rekenen op bescherming door de Afghaanse autoriteiten. Hij wordt derhalve in zijn regio van herkomst met voor het asielrecht relevante vervolging bedreigd en heeft geen mogelijkheid om binnen zijn eigen land te vluchten.
- 9 Het Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl heeft tegen deze uitspraak beroep in „Revision” ingesteld bij het Verwaltungsgerichtshof.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 10 Het Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl voert aan dat het Bundesverwaltungsgericht de verwikkeling van de betrokkene in een bloedvete onder de grond „behoren tot de sociale groep van de familie” van het Vluchtelingenverdrag van Genève schaarst, maar dat daarvoor volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (arrest van 4 oktober 2018, C-652/16, punt 10) aan bepaalde voorwaarden moet zijn voldaan. Enerzijds moeten de leden van de groep „een aangeboren kenmerk vertonen” of een „achtergrond hebben die niet gewijzigd kan worden”, of kenmerken of geloof delen „dat voor de identiteit of de morele integriteit van de betrokkenen dermate fundamenteel is, dat van de betrokkenen niet mag worden geëist dat zij dit opgeven”. Anderzijds moet deze groep in het betrokken land een „eigen identiteit” hebben, „omdat zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd”.
- 11 Het is niet duidelijk of een familie (of delen daarvan) een sociale groep vormt (vormen) als er geen bevindingen zijn dat de familie (of delen daarvan) in haar (hun) directe omgeving als afwijkend wordt (worden) beschouwd.
- 12 Het Bundesamt wijst er voorts op dat de relevante bepaling van richtlijn 2011/95/EU (artikel 10, lid 1, onder d)) door de hoogste rechterlijke instanties in Duitsland en Oostenrijk verschillend wordt uitgelegd.
- 13 In zijn verweerschrift in het beroep in „Revision” betoogt de betrokkene dat de familie in de eerdere rechtspraak van de verwijzende rechter is erkend als sociale groep in de zin van het Vluchtelingenverdrag van Genève. Uit de motivering van de bestreden uitspraak blijkt dat het in overeenstemming is met de Pathaanse traditie van bloedvetes dat een dergelijke vete ontstaat door bijvoorbeeld een onopgelost geschil over land. Het recht op wraak en de verwachting van vergelding staan hierbij centraal; dit is de reden dat door de neven van de vader

ook de wraak van de betrokkene wordt verwacht. Een bloedvete kan ook tientallen jaren worden uitgesteld.

- 14 De betrokkene is van mening dat er sprake is van een vervolging op grond van het behoren tot een sociale groep, aangezien hij door de neven van de vader, die hem vervolgen, wordt beschouwd als deel van de andere groep die bij de bloedvete betrokken is.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 15 De vaststellingen van het Bundesverwaltungsgericht zijn door het Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl in het beroep in „Revision” niet betwist, zodat de verwijzende rechter moet aannemen dat de betrokkene met een voldoende concrete waarschijnlijkheid wordt bedreigd met fysiek geweld dat zelfs tot zijn dood kan leiden. Deze daden moeten worden aangemerkt als daad van vervolging afkomstig van niet-overheidsactoren in de zin van artikel 9, lid 1, juncto artikel 9, lid 2, onder a), van richtlijn 2011/95/EU. De betrokkene kan geen bescherming van de staat verwachten.
- 16 Voor de beoordeling of aan de betrokkene de status van asielgerechtigde moet worden toegekend, is het van doorslaggevend belang of er een verband bestaat tussen de gronden van artikel 10 van de richtlijn en de in artikel 9, lid 1, als daad van vervolging aangemerkte daden of het ontbreken van bescherming tegen dergelijke daden. Het Bundesverwaltungsgericht ziet dit verband in het feit dat de neven van de vader van de betrokkene hem wilden doden enkel omdat hij tot de familie van de (overleden) vader behoorde – de betrokkene was niet rechtstreeks bij het geschil over de grond betrokken geweest.
- 17 In het onderhavige geval gaat het Bundesverwaltungsgericht uit van vervolging wegens het behoren tot een bepaalde sociale groep, namelijk de familie, of hoogstens de familieleden, op wie bloedwraak wordt uitgeoefend. In het beroep in „Revision” wordt niet betwist dat de familie een sociale groep kan zijn of dat deze een gemeenschappelijke achtergrond heeft die niet kan worden veranderd. In geschil is echter of de familie (of het betrokken deel ervan) in de zin van artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU moet worden beschouwd als een groep die in het betrokken land een eigen identiteit heeft, omdat zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd. Alleen dan zou erkenning als vluchteling in dit geval mogelijk zijn.
- 18 In zijn beroep in „Revision” stelt het Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl dat de vraag of de vervolging te wijten is aan het behoren tot een sociale groep, op verschillende manieren kan worden beantwoord.
- 19 Volgens de verwijzende rechter moeten verschillende punten worden verduidelijkt om te kunnen beoordelen of de met bloedwraak bedreigde leden als sociale groep kunnen worden beschouwd. Allereerst rijst de vraag wanneer kan worden gesteld dat een groep in het betrokken land een eigen identiteit heeft en dus een sociale

groep vormt in de zin van artikel 10, lid 1, onder d), van genoemde richtlijn. Bovendien moet worden verduidelijkt volgens welke aspecten de „directe omgeving” van een groep wordt bepaald en wanneer een groep in deze omgeving als „afwijkend” wordt beschouwd.

Eerste en tweede vraag

- 20 De verwijzende rechter merkt op dat de bewoordingen van artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU een causaal verband tot uitdrukking brengen, hetgeen zou betekenen dat het bestaan van een eigen identiteit van een groep afhangt van het feit dat zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd. Dit zou betekenen dat bij de beoordeling of een groep een „eigen identiteit” heeft, alleen moet worden nagegaan of „zij in haar directe omgeving als afwijkend wordt beschouwd”. Een onderzoek volgens andere, hiervan losstaande criteria zou bij een dergelijke opvatting niet hoeven plaatsvinden. Volgens deze opvatting kan het bestaan van een sociale groep niet uitsluitend worden vastgesteld op basis van het zelfbeeld en het groepsgevoel van de leden van een groep – de beslissende factor is namelijk de perceptie van de „directe omgeving” van de groep die deze als afwijkend zou moeten beschouwen. In het „guidance on membership of a particular social group” (richtsnoer voor het lid zijn van een bepaalde sociale groep”) van het (toenmalige) Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken (EASO) lijkt deze benadering te zijn bepleit.
- 21 Indien een dergelijk causaal verband (althans gedeeltelijk) zou worden ontkend en het bestaan van een „eigen identiteit” afzonderlijk zou moeten worden onderzocht, rijst de vraag (2.) volgens welke criteria een dergelijk onderzoek zou moeten worden verricht. Dit begrip werd immers niet gedefinieerd door de Uniewetgever. Het is ook onduidelijk hoe de „duidelijkheid” (*deutlichkeit*) van de „eigen identiteit” (*deutlich abgegrenzte Identität*) tot uitdrukking komt.

Derde vraag

- 22 Het lijkt onduidelijk op welke invalshoek de Uniewetgever zich heeft willen richten met de formulering dat de groep „in haar directe omgeving” als afwijkend wordt beschouwd.
- 23 Men zou ervan uit kunnen gaan dat de omgeving (in haar geheel of voor een belangrijk deel) in de betrokken staat of in het gebied waar de betrokkene woont, wordt bedoeld. In een dergelijk geval zou een familie, juist vanwege de eigenschap van de leden een familie te vormen, door haar directe omgeving in de regel waarschijnlijk alleen als afwijkend worden beschouwd als het type familielevens duidelijk afwijkt van de anders gangbare gebruiken van een familielevens.
- 24 Bovendien zal het noodzakelijk zijn dat de directe omgeving op de hoogte is van het bestaan van de betrokken groep. Als het bestaan van de groep verborgen blijft voor haar directe omgeving, is het alleen al om die reden uitgesloten dat een dergelijke groep als afwijkend wordt beschouwd.

- 25 Deze benadering lijkt te zijn bepleit in het bovengenoemde EASO-richtsnoer, waarin staat dat relevante en actuele informatie over het land van herkomst noodzakelijk is om het bestaan van een bepaalde sociale groep in een land te verifiëren. Ook moet het functioneren van de omgeving en de verschillende manieren waarop zij met groepen omgaat, worden onderzocht, omdat een sociale groep in verbinding staat met haar directe omgeving.
- 26 Volgens deze benadering zou het bestaan van een sociale groep in het onderhavige geval waarschijnlijk worden ontkend. In een dergelijk geval hebben immers alleen de vervolgers en de vervolgde familie kennis van een bloedvete, maar niet de omgeving als geheel of een wezenlijk deel daarvan. Indien echter wordt aangenomen dat het perspectief van de vervolger volstaat voor de kwalificatie als sociale groep, zou de vervolger voor de toepassing van artikel 10, lid 1, onder d), van richtlijn 2011/95/EU worden beschouwd als de directe omgeving van de groep en zou de afbakening door hem worden gemaakt. Volgens deze benadering zou in het onderhavige geval de familie van de vader van de betrokkene een sociale groep vormen, omdat zij door de vervolger (de neven van de vader) als zodanig wordt beschouwd.

Vierde vraag

- 27 Ook de beoordeling of een groep door haar directe omgeving als „afwijkend” wordt beschouwd, lijkt problematisch.
- 28 Het begrip „afwijkend” lijkt dermate open dat elk willekeurig gekozen kenmerk tot een dergelijke kwalificatie kan leiden. Bovendien lijkt het begrip een negatieve connotatie te hebben. Het is dus denkbaar dat de „afwijkendheid” gepaard gaat met een devaluatie van deze groep ten opzichte van haar directe omgeving. Het bovengenoemde EASO-richtsnoer spreekt in dit verband van een „stigmatisering” van de groep, hoewel er elders in het richtsnoer op wordt gewezen dat het begrip afwijkend niet alleen als iets per se negatiefs moet worden opgevat.
- 29 Het kan echter ook zijn dat „anders zijn” wordt bedoeld en dat het slechts om een taalkundig probleem gaat – het in het Engels gebruikte „different” heeft volgens de verwijzende rechter immers geen negatieve connotatie.
- 30 Indien het van belang zou zijn of een groter aantal mensen de groep als „afwijkend” beschouwt, zou het doorslaggevend kunnen zijn dat slechts één specifiek kenmerk of meerdere specifieke kenmerken ertoe leiden dat een groep door een groter aantal mensen als afwijkend wordt beschouwd. Andere kenmerken, die door anderen slechts incidenteel als afwijkend worden aangemerkt, zouden dan niet van belang zijn. Bij deze benadering zou het perspectief van de vervolger niet doorslaggevend zijn voor de kwalificatie als sociale groep.
- 31 Juist in het onderhavige geval is het de vraag of een familie die betrokken is bij een bloedvete, door haar directe omgeving, indien daarmee een relatief groot aantal mensen zou worden bedoeld, als afwijkend zou worden beschouwd.

Afgezien van het feit dat – zoals gezegd – een dergelijke (ruime) directe omgeving van de groep zich vaak niet bewust is van het desbetreffende kenmerk, heeft de betrokkene er in zijn verweerschrift in het beroep in „Revision” zelf op gewezen dat het in overeenstemming is met de Pashtunwali-traditie in de regio van herkomst om een dergelijk geschil, zoals ook hier het geval is, te beslechten door middel van een bloedvete. Het is dan ook niet eenvoudig in te zien waarom een familie die in een bloedvete verwickeld is, door haar directe omgeving, die ook deze traditie heeft, als afwijkend zou worden beschouwd.

- 32 Indien het perspectief van de vervolger echter doorslaggevend zou zijn, zou het, om uit te gaan van een sociale groep, voldoende kunnen zijn dat de vervolger de familie waarmee de bloedvete bestaat, als afwijkend beschouwt.
- 33 Voor het onderhavige geval betekent dit dat, indien het perspectief van de vervolger doorslaggevend is, aan de betrokkene terecht de status van asielgerechtigde is toegekend. Indien dit niet het geval is, had het Bundesverwaltungsgericht deze status niet aan de betrokkene mogen toekennen, aangezien er geen verband bestaat met een doorslaggevende reden om asiel te verlenen. Het Bundesverwaltungsgericht had dan in een volgende stap moeten onderzoeken of aan de betrokkene subsidiaire bescherming moest worden verleend.